

T.B.M.M.
BARİŞ ve DEMOKRASİ PARTİSİ
Grup Başkanlığı

BDP

Sayı: 48
Tarih: 14.01.2010

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

11973

Aşağıdaki sorularımın Başbakan Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından Anayasanın 98. ve İçtüzüğü'nün 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı arz ederim.

Özdal ÜÇER

Van Milletvekili

İnsanlar yaşadıkları çevreyi oluşturan elemanlara çeşitli isimler vermişlerdir. Bunlar, o ismi kullananların dil ve ağız özelliklerine bağlı olarak değişik şekillerde söylenmiş, zaman içerisinde bir kısmı değişmiş ya da tümüyle ortadan kalkmış ve yerlerine yenileri kullanılır olmuştur. Herhangi bir nesneye verilen ismin anlamı, kökeni, yapısal özellikleri vs. dilbilimin inceleme konusudur. Ancak konu yer adları olunca dilbilimin yanı sıra etnoloji, sosyoloji, tarih ve coğrafya da bunlarla ilgilenmeye başlar. Çünkü yer adları bir toplumun sosyal ve kültürel yapısı ile bulundukları, kullanıldıkları mekânın tarihî geçmişi ve coğrafya özellikleri hakkında da önemli ipuçları taşırlar. Yer adları insanlığın ve uygarlığın izlerini yansıtır, toplumların coğrafi mekânla bütünleşmesinin göstergesidirler.

Ancak Türkiye'de cumhuriyetin kuruluşundan itibaren yerleşim yerlerinin isimleri değiştirilmeye başlanmıştır. Örneğin Artvin ilinde büyük kısmı Gürcüce olan yerleşme adları "Meclis-i Umûmiye-i Vilâyet" (İl Genel Meclisi) kararıyla 1925 yılında tümüyle değiştirilmiştir. Fakat ad değiştirme işlemleri İçişleri Bakanlığı'nın 1940 yılı sonlarında hazırladığı 8589 sayılı genelge ile resmileşmiş ve böylece" yabancı dil ve köklerden gelen ve kullanılmasında büyük karışıklığa yol açan yerleşme yerleri ile tabii yer adlarının Türkçe adlarla değiştirilmesi" başlatılmıştır. Adı geçen genelgenin ardından valilikler tarafından yabancı dil ve köklerden gelen yer adlarına ilişkin dosyalar hazırlanarak bakanlığa gönderilmiştir. Ancak bu çalışmalar 2. Dünya Savaşı sebebiyle uzun süre aksamış ve bir ad değiştirme işlemi yapılmamıştır. 1949 yılında 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ile yer adlarının değiştirilmesi işlemleri yasal bir dayanağa kavuşmuş, ardından 1957 yılında da bir "Ad Değiştirme İhtisas Kurulu" kurulmuştur. Söz konusu bu kurulun çalışmaları, çeşitli kesintiler olmakla birlikte 1978 yılında" tarihi değeri olan yer adlarının da" değiştirildiği gerekçesiyle son verilinceye kadar sürmüştür. Bu süre içerisinde ilgili komisyon tarafından yaklaşık olarak 75 bin yerleşme adı incelenmiş ve bunlardan 28 bin kadarı değiştirilmiştir. Yine aynı kurul, 1965-1970 ve 1975-1976 yılları arasında tabii yer adlarını değiştirmeye dönük çalışmalar da yapmıştır, bu çalışmalar sonucunda da 2000 kadar yer adı değiştirilmiş ve bunlar bir kitap halinde yayınlanmıştır. Kurul çalışmaları beş yıllık bir aranın ardından, 1983 yılında yayınlanan bir yönetmelik uyarınca yeniden başlamıştır. Bu yeni dönem içerisinde ise 280 tane köyün ismi değiştirilmiştir.

İsmi değiştirilen köylerin ülkedeki dağılışı en fazla dikkat çeken özellik Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da sayılarındaki artış ve yoğunlaşmadır. Bu alan içinde yer alan köylerin tamamına yakın bir kısmının ismi Kürtçe, Ermenice; Gürcüce ve Türkçe dışında farklı bir dilde olduğu için değiştirilmiştir. Yerleşmelerin bazılarının isim değişiklikleri üzerinden onlarca yıl geçmiş olmasına rağmen yöre halkı hâlâ eski isimleri kullanmayı tercih etmektedir.

İsmi değiştirilen yerleşim yerleri ile ilgili olarak;

- 1- Türkiye’de cumhuriyetin kuruluşundan bu yana kaç yerleşim yerinin ismi değiştirilmiştir? Bu yerleşim yerlerinin isimleri nelerdir? İllere ve bölgelere dağılımı ne şekildedir?
- 2- İsmi değiştirilen yerleşim yerlerinin eski isimlerinin iadesine yönelik bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz?